

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 "

Helyben háshoz hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 "

Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

A szerkesztőség kérésre visszadadja
 vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

A kereskedelem és a válság.

Egy kereskedelmi szaktekintély írta az alábbi cikket, amely érdekes világot vet a kereskedők felfogására a jelenlegi nehéz időben. A cikk így szól:

A két évvel ezelőtt kezdődött gazdasági depresszió még mindig nem szűnt meg. Belpolitikai viszonyaink még mindig a forrongás állapotában vannak, az anynyira óhajtott konszolidáció a maga kedvező hatásaival, a nyugodt, egyenletesen haladó munkásságával, a lassu, de biztos gyarapodás garanciáival még mindig nem akar beállni, úgy, hogy sem közönségünk, sem piacunk, sem a külföld nem tudja bizalmát és tevékenységét gazdaságilag annyira lekötni, amennyire az a magunk jól felfogott érdekében kívánatos volna.

Immár 1897 óta tart az a belső küzdelem, amely nem tud nyugvásra jutni. Nem csak sajátos politikai, hanem kiválóan gazdasági kérdések szolgálnak itt ütköző pontokul, csak hogy a küzdelem nevében megtegedkeznek arról, hogy a politika, főleg a pártpolitika és a gazdasági érdek két, egymástól teljesen különböző valami és hogy az utóbbiakat sohasem szabad az előbbieknél feláldozni.

Az erkölcsi javak szaporítása, úgy mint az egyesek családi életében is, kell, hogy párhuzamosan történjen a létfenntartáshoz nélkülözhetetlen anyagi javak megszerzésével. Mert valaminek kétségtelen, hogy tökéletlen dolgot művel az a családapa, aki hozzátartozóinak anyagi egzisztenciális feltételeit elhanyagolva, csupán a maga és ezáltal hozzátartozói tekintélyének és presztízisének fokozásáról gondoskodik, megélhetésüknek biztosítását pedig nem méltatván kellő figyelemre, családtagjait ilyenképpen érzékeny nélkülözéseknek teszi ki, úgy épp oly természetes, hogy csakis a gazdaságilag fejlődő államélet biztosíthatja a hazafias politika sikereit.

Felesleges talán hangoztatnunk, hogy a magyar kereskedő tisztában van azzal, hogy hazájának az önálló magyar jegybank felállítására feltétlen törvényes joga van és hogy mindannyiunk szigorú kötelessége annak mihamarább való létesítését lehetővé tenni. A vitás kérdés tehát csak a körül foroghat, vajjon ez idő szerint mi oltalmazza jobban a mi különleges érdekeinket: az önálló magyar jegybanknak 1911-ben való felállítása, avagy az osztrák-magyar bankkal fenálló egyezményünknek még egy ízben meghosszab-

bitása, hogy az egyezmény lejártáig céltudatosan készítsük elő önálló bankunkat. Nagyrészt a politikai szempontoknak eddig is tultengése tekinthető annak egyik főokául, hogy a bankkérdés aktualitása, épp úgy mint például annak idején az önálló vámterületfelállításának kérdése is, teljesen készületlen találta közgazdasági életünket és ezért tartanunk kell attól, hogy az átmenetnek idejekorán való gondos és körültekintő előkészítésének hiánya a jövőben megint csak mindenkor a megoldás elhalasztásának kényszerűségét fogja maga után vonni.

Nem kételkedünk abban, hogy lényeges hazafias áldozat árán nem ütköznek nehézségbe az önálló magyar jegybank felállítása. Ha nálunk sokkal kisebb és szegényebb államok képesek voltak arra, a magyar állam bizonyára szintén nem lenne reá képtelen, annál kevésbé, mert nem szűkölködünk a szükséges szakértelem nélkül sem. A kérdés azonban nézetünk szerint az, vajjon kívánatos és szükséges-e, hogy néhány évi késés elkerülése végett esetleg rázkódtatásnak tegyük ki hazánk gazdasági és pénzügyi viszonyait, amelyeknek sokkal inkább van szükségük békés konszolidációra?

„TISZÁNTÚL” TÁRCZÁJA.

A cigány.

(Dánból.)

Dáhl volt a neve, de nem volt igazi cigány.

A cigány melléknévvel csak azért ruházták fel, mert koromfekete haja, éjszét szemei és fekete körmei voltak, no meg talán azért is, mert zongorázni tudott.

Tehát zongorázott, mint egy művész, ám bár nem volt valami nagy művész. Zongoraleckéket adott, óránként két márkával és polgári házaknál estélyeken, tánchoz is szolgáltatta a zenét.

Félreismert zseninek tartották és ez szerette meg nagy tekintélyét. Fekete szemei mindig bizonyos mélabusságban fényltek; mikor hirneves művészekről folyt a szó, mélyes sőhajok vergődtek fel melléből... a keserű csalódások kétségbeesett sőhajai... Bizonyosan bejutott volna a zenetörténelembe, ha... De mit ér a panasz! Mikor az élet olyan kegyetlen játékot üzött vele!

Hansenné imádkozta a cigányt, aki tízéves fiát a zongora elméletére és gyakorlására tanította. A fiúnak nem volt érzéke a zene

iránt, de az anyjának volt érzéke a tanító iránt, aki hetenként háromszor pontosan megjelent, hogy kis fiát a zongorajáték művészévé avassa.

Hansenné asszony mindig jelen volt a zongoraleckéken. Később úgy érezte, hogy az ő tangya is érdemes a továbbképzésre, felkérte tehát Dáhl, hogy hetenként háromszor kísérelje énekét. Így lett aztán a cigány mindennapos a háznál.

Hansenné asszony kifogástalan, tisztességes nő volt. Ámbár rajongásig szerette Dáhl, mégis ellentállt a kényszernek, hogy a cigány karjaiba dobja magát. Leküzdötte feltűnő érzelmeit és az önmagával győzelmesen megvívott lelki tusa, rendkívül öntudatosá és elégedetté tette.

Vajjon viszonzta-e a feketeszemű cigány Hansenné utkölt érzelmeit? Minden jel arra vallott, hogy Hansennében e hit gyökeret vert. Dáhl ábrándozó, mélabus szemei mindig a legnagyobb gyöngédséggel tapadtak rá. De Dáhl illedelmes és szerény maradt... tulajdonképpen szerény. Hansenné inkább szerette volna hevesnek, szenvedélyesnek látni, mert akkor az ő érdeme: hogy a kísértésnek ellent tudott állni, — annál nagyobbak, nemesibbnek tűnt volna fel.

Mikor Hansenné, a cigány érkezésekor és

távozásakor a kezét szorongatta, akkor Dáhl hirtelen visszavonta kezét és gondosan kerülte a nő epedő tekintetét. Ha alkonyodni kezdett, Hansonné késlekedett lámpát gyújtani, csak azért, hogy a bizalmas együttléte meg ne zavarja, de a cigány mindig udvariasan világosságot kért.

Hansenné 35 éves volt és átérzte az ifjúkori szerelem minden boldogságát, mely eddig tőle, mostohán megtagadtatott. Szerelme tárgyának egy tekintete, mosolya elragadta, de mély szomorúsággal töltötte el, ha idegenszerűnek, vagy szórakozottnak mutatkozott.

Szándékosan leejtette kebléről a virágokat, hogy Dáhl udvariasan felemelhesse; de a cigány tulzott szerénységében a zongorán hagyta elhervadni. Egy este eltűnt a nő battiszt-zseb-kendője. Hansenné boldog volt a tudatban, hogy az édes cigány emlékül magával vitte. De másnap már visszahozta és dadogva, hebegve kért bocsánatot, hogy véletlenségből zsebre tette.

Egy napon a cigány még a szokottnál is melancholikusabb volt. Kétségbeesett sőhajok vergődtek fel lelkéről és Hansenné már remegett a gondolattól, hogy valami rendkívüli szerencsétlenség érte kedvencét. Részben félt a vallomástól, de másrészt óhajtott volna részvétét tapintatosan kifejezésre juttatni.

1000 „PANAMA” Reichard
 = kalap érkezett =
 áruházába, melyek a mai naptól kezdve kiárusítatnak.

Értenénk a sürgősséget és nem hoznánk az önálló jegybanknak azonnal való felállítását követelni, ha a mai állapot hazánk politikai önállóságát veszélyeztetné, ha a közgazdasági életünkre nézve nagy hátrányokkal járna, ha végre az osztrák-magyar bank nem felel meg a jegybank hármass fõhivatásának, azaz ha nem védené és õrizné meg kellõképen pénzügyrendszerünk épségét, ha nem teljesítené a központi hitelforrás kötelességeit s ha nem kísérné kielégítõ mértékben figyelemmel az ország hitelviszonyait, vigyázva azok fejlõdésére. De épp ellenkezõleg köztudomásu, hogy az osztrák-magyar bank, noha felette kevés a magyar részvényese, ami talán a mi hibánk is, példásan felel meg e hármass hivatásának és hogy komoly panaszra mûködése nem adott okot. Éppen ezért nem látjuk be, hogy miért kell minden áron, kényszerítõ ok híjján, annyira sietni a különválással, amelynek közvetlenül bizonyára gazdasági hátrányai lennének, melyek közül elég a kamatláb emelkedésére és bankjegyeink esetleges diszázsiójára utalni, valamint arra, hogy a bank-jegy fedezethez szükséges az aranykészlet beszerzése sem járna talán ez idõ szerint nehézség nélkül.

Nem tartozunk ama kishitûek közé, akik a magyar önálló jegybank felállításának lehetõségét ugyszólván kizártnak tartják, mi feltétlen hívei vagyunk az önállóság eszméjének, lehetségesnek tartjuk, annak aránylag rövid idõn belül való megvalósítását és elemi hazafias kötelességnek tartjuk annak érdekében munkálkodni. Csak azt nem akarjuk, hogy pártpolitikai okokból vagy holmi

külsõségek kedvéért elhamarkodva dönt-sük egy ilyen óriási horderejû és az ország minden egyes lakosát a legközvetlenebbül érintõ életkérdésrõl, mikor a megfontolásra és elõkészítésre van módunk és idõnk és midõn az osztrák-magyar bankkal ujonnan köthetõ rövid lejáratu egyezményben módunkban lehet Magyarország javára biztosítani újabb elõnyöket és mind azt, ami külön államiságunkat kifelé is a mostani alaknál megfelelõbben juttathatná — érvényre. Szokjunk ahhoz, hogy gazdasági kérdésekben elsõ sorban a gazdasági szempontok és érdekek érvényesüljenek nálunk ismert a politikai hatalmi szempontok azután önmaguktól is érvényesülnek. A gazdasági éresség önmaga meghozza a politikai hatalmat, ez olyan tapasztalat, amely csak hazánkban nem tud még magának kellõképen utat törni.

Pótvalasztás Vácon. A május 26-iki képviselõválasztás alkalmával tudvalevõleg se Preszly Elemér dr, se Miltényi Aurél nem nyerték el az abszolút többséget s ezért új választást rendeltek el. Ma van a pótvalasztás. Miltényi Aurél elárasztotta falragaszokkal a város, amelyen felhívja a választóit, hogy *ne vegyenek részt a választáson.* Miltényi ugyanis nem akart új választást, hanem azt javasolta hogy õ és ellenjelöltje a függetlenségi párt alelnökeibõl két-kéttagu bizottságot delegáljanak, amely bizottság elnöke a központi függetlenségi párt alelnöke legyen és ez a bizottság döntsön, hogy melyik jelölt lépjen vissza. Preszly dr azonban ebbe nem ment bele, hanem az új választást kívánta. A mai pótvalasztáson ezért Miltényi hívei kevésbé vesznek részt. Miltényi kiáltványa így hangzik:

— Bizony, édes barátom, kegyetlen az élet; tudom, fájdalmasan tapasztalom magam is. De mit tegyünk? Meg kell nyugodnunk a változhatatlanban! Vegyük az életet úgy, amint kínálkozik!

Könnyû ezt mondani! sóhajtotta a cigány. — Ha könnyû volna, megszûnne minden érdeme; a sors igaztalan . . . elválasztja azokat, kik egymásnak teremtettek! De mit ér a panaszi! Semmit! Elégedjünk meg a boldogító tudattal, hogy önmagunkat legyõztük és volt erkõlcsi erõnk minden kísértésnek ellentállva, heroikusán lemondani.

A cigány busan megrázta a fejét.

— Azt hiszi barátom, nem értem fájalmát? Hála Istennek, nem vagyok vak és régóta részvétellel kísérem néma szenvedését. Nem vagyok közönyös sorsa iránt és szívem mélyébõl sajnálom. De mit tehetnék én a vigasztalására?

— Nem sokat! — mondta a cigány, fájalmától lesujtva.

— Hátha mégis? — vigasztalta a nõ, miatt részvételtjesen nyujtotta felé a kezét.

A cigány nem fogadta el.

— Oh, ne ellenkezzék, ne rontsa meg e pillanatot magasztosságától egy véletlenül kiejtett, meggondolatlan vallomással. Őrizze meg titkát . . . édes titkunkat . . . magunknak . . . kettõnknek . . .

A cigány megrázta fekete sõrénjét és néhány erõs ütemet játszott a zongorán, nyilván azért, hogy félbeszakítsa a nõ beszédét, melybõl egy árva szót sem értett meg. Azután ismét elmerült néma hallgatásába, míg végre megszólalt.

— Bárgyuság, hogy nincs bátorságom önnek, kedves jóakaró barátnõm, mindent õszintén bevallani.

A nõ gyõngéden befogta a száját, hogy tovább ne folytathassa.

— Nem, nem . . . nem akarom hallani, — sóhajtotta halkán.

— Nagyságod tulbecsüli annak jelentõségét, amit mondani akarok, pedig olyan kétségbeesetten mindennapi dolog . . .

— Mint az élet maga . . .

— És ostoba . . .

— Mint a szerelem!

— Igen, igen!

A cigány nagy, mûvészi szünetet tartott. — Arról az ostobaságról van szó, hogy a feleségem kacér.

Hansenné úgy érezte, hogy rögtõn megszakad a szíve.

— A felesége?! . . .

Dáhl fekete szemében az elkeseredés és a düh villámai cikáztak.

— Ugy van, a feleségem; — mert nõs vagyok, mint sok más ember és végtelenül sze-

— Törvénytelen eljárással — a multkor megváltoztatták a választás valódi eredményét s a zárórán tul jogtalanul felvett négy szavazattal eltüntették szavazattöbbségemet. Indokolatlannak tartom a pótvalasztás megtartását. Mindent elkövettem én és pártvezérünk, Kossuth Ferenc, hogy a megújuló testvérharcot elkerüljük, de rideg elutasítás volt a felelet. Nem kívánom tehát, hogy párthíveim felvonuljanak a harcba. A Kuria ugyis engem fog megválasztott képviselõnek kijelenteni.

A szavazás ma reggel teljes nyugalommal vette kezdetét A Miltényi-párt nem hozott be a környékrõl szavazókat. Preszly dr pártja 600 szavazót hozott.

Déli tizenegy órakor Preszly doktornak 200 többsége volt.

A választás délután fél öt órakor ért véget.

Preszly dr 1081 szavazattal, Miltényi 158 szavazata ellenében képviselõnek megválasztott.

A politikai válság.

A politikai helyzetben nincsen változás, még mindig Lukács kísérletével van tele a politika levegõje s annak iparkodnak új meg új szint adni. Mentegetni is próbálják s úgy tüntetik fel, hogy Lukács nem a maga számára akarta elõkészíteni a talajt, hanem a függetlenségi párt számára és csak tapogatózni akart és biztos információt vinni a királynak. Ezt nagyon különösnek tartjuk. Wekerle és kormánya még nincs felmentve, míg ez megtörténik, addig õk a király tanácsadói és informálói. Egyre több és több oldalról hallatszik a legilletékesebb politikusok szájából, hogy nagyon rövid idõ alatt meg lesz a döntés. De hogy milyen lesz az? arról senki sem tud semmit.

retem az asszonyt. Nem szép és mégis szeretem. Ha az ember szeret — akkor szeret! Nem nézi, nem kérdezi: szép-e, vagy rut!

— Igaz, nagyon igaz! — sóhajtotta Hansenné, szinte fuldokolva.

— Szeretem . . . és kacér . . . és nem tehetek ellene semmit, mert nagyon szeretem! Oh, én nagyon boldogtalan vagyok! . . .

A cigány másnap levelet kapott barátnõjétõl, melyben értesíti, hogy énektanulmányait nem folytatja tovább és hogy fiát ezentul egyedül taníttatja . . .

Egy szép napon Hansen doktor azt kérdezte nejtõl: »Hol bujkál az a cigány, hogy olyan régen nem láttam nálunk?»

— Kiadtam az utját, elbocsátottam, mert nem tud tanítani, az énekkíséretre pedig egyáltalán nem alkalmas. Ugy látszik, csak azért járt ide, hogy engem családi botrányaival untasson és nagy fájdalmai bizalmasává tegyen.

— Családi botrányok . . . nagy fájdalma — a cigánynál? Igazán nem rossz! — mondta kacagva a férj.

— Cigány? Azt mondod, cigány? Igazad van, csakugyan sajtáságos cigány volt . . . — sóhajtotta Hansenné, miatt titokban szemében egy alágördülõ könnyet morzsolt szét . . .

*Figyelmes,
finom nõi
kiszolgálás*

Hideg konyha

PAIZS BÉLA
A VILÁG KÖZEPÉHEZ
BETHLEN-UTCA vendéglõje és
kert-helyisége

Kõbányai sör. — Tisztán kezelt borok. — Családok részére külön lugasok.

*Minden este
cigány
zene.*

Kitûnõ tekepálya.

A politikai válságról szóló híreink a következők:

Kossuth lapja Lukács kísérletéről.

Kossuth félhivatalosa, a »Budapest« Lukács László kísérlet címén írott vezető cikke bevezető részében támadja Lukácsot, védi a koalíciót, kijelenti, hogy »sok mindent meg tud érteni, de azt sohasem tudná megérteni, hogy a függetlenségi párt a vele koalícióban volt alkotmánypárt ellen Lukács Lászlóval és társai-val szövetkezzék,« majd így folytatja:

»Hát lehet, hogy Lukács László folytatni fogja kibontakozási kísérletét; de ha sikert óhajt és csakugyan kibontakozásra törekszik, akkor igazán és őszintén a függetlenségi párt érdekében közvetítsen, ne pedig olyasvalami utógondolattal, mely a függetlenségi párt presztízisének, tekintélyének és népszerűségének tönkretételére irányozódjék!«

Lukács László szerepe.

Egy politikus ekként nyilatkozott Lukács László küldetéséről:

Lukács küldetését tévesen magyarázzák. Lukács missziója teljesen kimerül abban, hogy megbízásának, amely kormányalakítással egyáltalán nem, hanem csak információ megszerzésével függ össze, megfelelt. Lukács küldetésének éppen az a célja, hogy a felség már mint designálandó miniszterelnököt fogadhassa Kossuth Ferencet, módot adván a függetlenségi párt vezérének arra, hogy kormányképes programját elkészíthesse, azt pártjával megbeszélje s mint olyat terjeszthesse a felség elé, amelyhez a korona hozzájárulása már előzetesen biztosított. Történik pedig ez a válság gyors megoldása érdekében. Lukács nem hozott királyi proposíciókat; sokkal inkább áll az, hogy a felség várja, Lukács utján, Kossuth s az őt támogató többség proposíciót, amelyeknek tartalmazniok kell ama biztosítékokat, amelyek a kezdetben átmeneti, de később állandósított kormányzás hosszú békéjét biztosítják. Arról van szó, hogy a kormányt a többség vegye át. A személyi tekintetek csak másodrendűek s megvitatásuk arra az alkalomra vár, amikor küszöbön az új kormány kinevezése. Ha a korona nem zárkózik el a kormánynak a többségre való áthárításától: ebben már benn foglaltatik, hogy a kormány kinevezendő tagjait ő terjeszti a felség elé s a korona nem tér el az alkotmányosságtól, ha a kinevezendő személyek tekintetében ohajtását ő is nyilvánítja. A felségnek bizonyára nem lesz kifogása az ellen sem, ha a kormányalakítás az alkotmánypárt és a néppárt bevonásával történik s magának Lukácsnak sincs más célja, mint Kossuth választát megvinni Bécsbe, hogy a kibontakozásnak melyik módja van biztosítva.

Justh és Lukács.

A »Pester Lloyd« Lukács László tanácskozásáról Justh Gyulával, ezt írja:

Lukács László, mint homo regius, Justh Gyulához azt a kérdést intézte, hogy mi volna a feltételek minimuma, amelynek teljesítése esetén a függetlenségi párt magára vállalná a kibontakozás művét. Justh Gyula állítólag ezt válaszolta:

A függetlenségi párt hajlandó a választói jog reformját, az általános választójog elve és programja alapján őszszel keresztülvinni. Hajlandó a függetlenségi párt hozzájárulni az ön-

álló bank létesítése határidejének kurta kitolásához, de csak az esetben, ha a kinevezendő kormány felhatalmazást kap, hogy a megjelölt határidőig az önálló bank létesítését előkészíthesse. A párt nem akarja a helyzetet teljesen felforgatni és hajlandó a királyal tanácskozni, hogy lehetővé tétessék egy hosszú és konfliktusoktól ment kormányzás, amelyhez módjában is van garanciákat nyújtani. Első feltétele ennek az, hogy az ország sorsának vezetése kizárólag a párt kezébe tétessék le. Lukács e feltételeket ad referendum vette és eltávozott.

Lukács és Kristóffy.

Politikai körökben az a hír van elterjedve, hogy Lukács László politikai közvetítő mögött Kristóffy darabont belügyér állott s hogy Lukács minden lépéséről referált Kristóffynak. A hír egy kissé ellenőrizhetetlen ugyan, de hihető.

A Lukács László újabb megbízatása.

Lukács László tegnap este megjelent a »Nemzeti Társaskörben«, ahol néhány barátjával rövid ideig elbeszélgetett és azután eltávozott. Egy parlamenti tudósító beszélgetést folytatott Lukács László egyik bizalmasával, aki a következőket mondotta:

— Lukács missziója nincs befejezve. A királytól újabb megbízatást nyert arra, hogy az országgyűlés többségével, a függetlenségi pártal tovább folytassa a tárgyalásokat. A bankcsoport, főleg Justh és Holló, nagyon szimpátiusan fogadják Lukács misszióját, mert ez arról győzte meg őket, hogy a király igenis bizik a függetlenségi pártban. Lukács László az ő missziójának nagy akadályát abban látja, hogy a jelenlegi kormány még hivatalban van. Azért is azt ajánlotta a királynak, hogy a jelenlegi kormányt minél előbb mentse föl. Valószínű, hogy a Wekerle-kormány a jövő hét első napjában megkapja a felmentést. Ezzel egyidejűleg meg fog történni Lukács deszignálása, mire azután a kibontakozás gyorsan fog bekövetkezni. Annyi bizonyos, hogy jelenleg Lukács és a függetlenségi párt vannak előtérben. Minden más kombináció egyelőre korai.

Wekerle miniszterelnök a legújabb diszpozíciók szerint hétfőn Bécsbe utazik és kedden fog megjelenni a király előtt. A miniszterelnöknek az az egyetlen előterjesztése lesz, hogy a felség mentse fel azonnal a kabinetet, mert a Lukács-féle megbízás következtében egy percig se maradhat hivatalában.

A jövő hét eseményei tehát döntők lesznek a politikai helyzet kibonyolítására.

Minisztertanács — Wekerle utazása.

Jól értesült helyről nyert információk szerint hétfőn délelőtt minisztertanács lesz, melyen a lemondott kabinet tagjai a válságról fognak tanácskozni. A minisztertanács határozata után Wekerle Sándor lemondott miniszterelnök hétfőn, vagy kedden Bécsbe érkezik, hogy kihallgatáson jelenjék meg a király előtt. Hír szerint Wekerle arra akarja rábírnai a királyt, hogy a koalíciós kabinetet az ügyek további vezetésétől mentse fel.

Tanácskozás Kossuth Ferenccel.

Kossuth Ferenc kereskedelemügyi minisztert ma délelőtt meglátogatta Justh Gyula és hosszabb ideig tanácskozott vele a politikai helyzetről.

Egy bécsi lap a válságról.

Faterland című bécsi lap szenzációs cikket közöl a válságról. Szerinte ha a koalíció nem lesz képes a legrövidebb idő alatt megoldani a válságot, úgy a korona egy erős kezű homo regiuszt biz meg egy új kormány alakításával. Új választást irnának ki a régi alapon s az így egybegyűlt képviselőház hivatva lenne 3 hónap alatt elkészíteni az új választói reformot. Ennek megtörténte után ismét fölosztatnák a házat s új választás történne, új alapon. S csak ezután nevezne ki a király állandó miniszteriumot.

Újabb kombinációk.

Autentikus forrásból értesülünk, hogy Lukács küldetése még nem járt le. Csupán formai dolgok ezek, mely miatt eddig is dűlőre vinni nem volt képes a kibontakozást. Ezen formai eltérések azonban megszűnnek, mihelyt a Wekerle kabinet felmentést kap, mely csak napok kérdése.

A hétfőn tervbe vett miniszteri értekezleten ugyanis a kormány tagjai ismét abban foglalkoznak megállapodni, hogy Wekerle Bécsben mihamarabb eszközölje ki a kormány felmentését. Ha ez megtörtént, Lukács Bécsbe utazik, hol megbízatást fog kapni a koronától, hogy utolsó próbát tegyen.

Kétféle eshetőség lehet ezután. Vagy képes lesz egy koalíciós kormány alakítására s ha ez nem sikerül, úgy egy új, pártonkívüli kormány alakittatik, mely megoldani próbálná a már amúgy is nagyon elposványosodott helyzetet.

Másik forrás szerint Bánffy Dezső báró neve mindinkább tért hódít magának. Neki tulajdonítják a tegnapi esti emlékiratot, mely a trónörökösnek szólt. Bánffy körében biztosra veszik, hogy a jövő miniszterelnöke Lukács László lesz s ő alatta Bánffy mint belügyminiszter fog tárcát vállalni.

Ha Lukács kombinációi nem sikerülnek, úgy Bánffy környezete a jövő miniszterelnökének vezérüket sejtik. Természetesen ezek mind csak kombinációk épp úgy, mint a legtöbb hiradás a politikai kibontakozást illetőleg. Tény azonban, hogy Bánffy bár névtelenül erősen dolgozik a válság megoldásán.

A N. Fr. Presse bőven foglalkozik a magyarországi politikai helyzettel. Lapjának élén írja, hogy Lukács László megbízatása valószínűleg képes lesz kivezetni a válság labirintusából.

Lukács — mint írja a N. Fr. Pr. — mikor a megbízatást elvállalta, azt hitte, hogy a koalíció csak nevében létezik a Wekerle-kabinet lemondása óta. Nézete, hogy a kormányalakítása egyedül a függetlenségi pártot, mint közjogi többséget illeti meg s ő, bizonyos feltételek mellett, a függetlenségi kormány mellett van.

A »Magyarország« pol. napilap Kossuthot emlegeti mint az új miniszterelnököt. Ugyanezt a »Nap« is főhelyen hozza. Csupán a részleteken akadt eddig fenn a dolog, melyen most Kossuth erősen dolgozik, hogy azok valahogy összeegyeztethetők legyenek a korona óhajával.

Nincs többé lábfájás!

aFő-utcán szerezzé be, mert az ő tőle vett cipőkben a tyukszem és bőrkeményedés eltűnik. Telefon 512.

És ha ezt el akarja érni, úgy cipőszükségletét okvetlen

ARANYI-nál

Kmetty nyilatkozata.

Kmetty Károly Magyarország egyik leghíresebb jogtudósa, a tegnapi napon nyilatkozott a helyzetről jogi szempontból nézve a dolgot.

Szerinte nem ütközik semmiféle közjogi tételbe Lukács Lászlónak mint homo regiusznak kiküldetése. Megtehetette ezt a korona.

S éppen ezért szóba kell állaniok a függetlenségi politikusoknak Lukácsal, mert bárhogy mérlegeljük is a dolgot, az ő kezébe van letéve a helyzet kulcsa.

Viszont azonban Lukács csak úgy érhet el eredményt, ha belép a függetlenségi párt kötelékébe és mint annak tagja, az önálló bank híve lesz. S csak így remélheti, hogy megoldhatja a válságot.

Lehetetlennek tartja továbbá, hogy közjogunk által annyira megerősített jogos követelésünk, a nemzeti bank felállítása kivihető ne lehetne.

A király megoldást akar.

A korona bécsi vélemény szerint feltételül óhajtja a kibontakozás mielőbbi véghezvitelét, nehogy ősszel nyomással legyen a külpolitikai ügyek megoldására.

A közegészségügy javítása.

Nagyvárad város közegészségügyi szakbizottsága tegnap délután tartott ülésében két fontos közegészségügyi kérdéssel foglalkozott. Az egyik a piaci élelmiszer áruállással függ össze, a másik pedig a város közegészségügyi szolgálattal kapcsolatos.

Dr. Konrád Márk elnöklete alatt dr. Altmann Jakab, dr. Dóri Ferenc, dr. Weisz Márton, Hankovits Ferenc, dr. Kazay Kálmán, dr. Popovics György, Kovács Kálmán, dr. Barna Ármin, dr. Vucskics Gyula, Gerő Ármin, dr. Nemes Áron és dr. Molnár Imre aljegyzők voltak jelen.

A tejneműek árulása.

Első sorban a piaci tejneműek árusításának a kérdése került szóba. A főkapitány ugyanis elrendelte, hogy a piacon a tejet és tejneműeket csak állványokon szabad árulni s a földön való árulását tiltotta ezen élelmi cikkeknek. Egy élelmes vállalkozó kapott az alkalmon s állványokat bocsátott az árusok rendelkezésére bizonyos összeg ellenében, amelyet naponként szed be az árusoktól.

Komlóssy József gazdasági tanácsos kifogást emelt, hogy valaki más díjat szedjen a piacon, mint a város a helypénzt, s erre a tanács a főkapitány intézkedését felfüggesztette s egyben véleményt kért arra nézve a közegészségi szakbizottságtól.

Dr. Weisz Márton közegészségi szempontból helyesli a főkapitány intézkedését, mert az tűrhetetlen, hogy az élelmiszereket, különösen pedig a tejneműeket a földön árulják.

Dr. Dóri Ferenc szintén a főkapitány intézkedésének helyességét fejtegette.

Gerő Ármin felvilágosításul megjegyezte,

hogy az az ősi szokás, hogy a földön árulják az élelmiszereket, már csak a tejneműekre áll fenn. Ezért szükségesnek látta intézkedésének megtételét. Hogy az állványokat honnan szerzik be az eladók, az az ő dolguk, a főkérdés a köztisztaság.

Dr. Kazay Kálmán hosszabban foglalkozik a köztisztaság kérdésével s rámutat Kolozsvárra, ahol a piacon rendezve van a köztisztaság kérdése. Nálunk megfelelő állapotokat csak a piactér kiaszfaltalozásával lehet elérni. A vásárcsarnok felállításának kérdését ajánlja a tanács figyelmébe.

Ezután a közegészségügyi szakbizottság a főkapitány intézkedésének pártolását véleményezi, hogy az állványokat mily módon bocsátják az eladók részére, az a tanács dolga.

Tiszti-orvosi állások szervezése.

Dr. Baróthy Ákos főorvos távollétében dr. Nemes Áron t. orvos terjesztette elő a főorvos javaslatát, három II. od. osz. tiszti orvosi állás rendszeresítése tárgyában. A város közegészségügyi ellátásával járó teendők szaporodnak, az igények fokozódnak s ezért szükséges a tisztiorvosi állások szaporítása. Ez állásokkal a halottkémi teendők is összekapcsolhatnának. Felemlíti, hogy a járványkórház reformjára is szükség van s ott kellene orvos és az ápolást apácákra kellene bízni. De ez későbbi dolog, mert az apácák részére lakások, kápolna stb. szükséges. Ezért hagyják ezt tüggőben, míg a gyermekkórház újjáépítésének kérdése előtérbe lép.

Dr. Konrád Márk oly fontosnak tartja az tiszti-orvosi állások rendszeresítését, valamint az előadó által felhozottakat, hogy most nem lehet határozni. Indítványozza, hogy egy albizottságot küldjenek ki, amely tanulmányozza a kérdést s tegyen jelentést.

Dr. Kazay Kálmán felhívta a bizottság figyelmét a hegyközségre, ahol szintén kellene egy orvos.

Dr. Konrád Márk javaslatát elfogadták s az albizottságot dr. Konrád Márk elnöklete alatt dr. Altmann Jakab, dr. Dóri Ferenc, Hankovits Ferenc, dr. Weisz Márton és Kovács Kálmán állatorvos tagokból állították össze.

A város zárszámadása.

— A pénzügyi szakbizottság ülése. —

A város múlt évi zárszámadásával tegnap foglalkozott Nagyvárad város pénzügyi szakbizottsága. A múlt évben elért pénzügyi eredmény igen szép, mivel az előző évi deficitet beszámolóval szemben tekintélyes öszegű maradványt tüntet fel.

A pénzügyi szakbizottság ülésén Rimler Károly polgármester elnökölt s a bizottság tagjai közül, a tisztviselőknél kívül Beczkay Lajos, Weisz Lajos, Fried Ferenc és Löwenstein Zsigmond voltak jelen.

A zárszámadás.

Lukács Ödön tanácsnok, előadó terjesztette elő a múlt évi zárszámadást, amely konszolidálta a város pénzügyi viszonyait s biztos kilátást nyújt a jövőre. A mérleg kedvező, mert nemcsak megvan az egyenleg, de az előző évi 62000 korona deficit is fedezetet talált

benne. Ez okszerű gazdálkodásról tesz tanúságot. Kéri annak elfogadását.

A szakbizottság a zárszámadást általánosságban elfogadta s részleteiben tárgyalta, tételként.

A bevételek rovatánál Weisz Lajos kifogásolta, hogy a vágóhídi jégkamrák nem használhatók, mégis 6000 korona díjat szedett be érte a mészárosoktól a város. Ezzel megdrágítják a húst.

Rimler Károly felvilágosítással szolgál, hogy a hűtő kamrákat használják a mészárosok, de ez csak a levágott hus kihűtésére nem ott tartására szolgál. Az új vágóhid felépítésével segítve lesz a bajon.

Komlóssy József rámutat, hogy a díjakat a szabályrendelet és költségvetés alapján szedik.

A kiadások rovatánál a gazdasági szükségletek tételét annyiban kifogásolta Weisz Lajos a Rhédey-ker állapotára hívta fel a tanács figyelmét s több padot kívánt.

Az utiszámlák tételénél Weisz Lajos és Löwenstein Zsigmond azt kívánják, hogy az egyes tételek után azt is tüntessék fel, az illető tisztviselő hova és mily ügyben utazott.

Többen azonban kimutatták, hogy ez lehetetlen a zárszámadásba beiktatni. Az iratokból azonban bárki meggyőződhet az utazásról és annak céljáról.

A zárszámadást különben változatlanul elfogadták s az június 15-től július 23-ig közszemlére lesz kitéve s minden adófizető az összes iratokat megtekintheti s észrevételét írásban beadhatja.

A piaci helypénz felemelése.

Komlóssy József tanácsnok betérjesztette és ismertette az általa újból átdolgozott piaci helypénz díjszabályzatot, amelynek egyes tételeit mérsékelten emelte. Így mintegy 30,000 koronával több folyózik be, amelyből fedezetet nyerne a Szent László-tér és Nagypiac kiburkolására és rendezésére szükséges 582,000 korona évi amortizációja. Ha a helypénz díjszabályzatot a felemelt összegekkel nem fogadják el, akkor a piacok rendezésére közköltőemeléssel kell a tervezetet előteremteni.

Weisz Lajos a tengelyen behozott liszt-neműek vámjának felemelése ellen tiltakozik, mert ez a szegény embert sújtaná. A liszt vámját teljesen el kellene törölni.

Löwenstein Zsigmond fejtegette a piaci drágaságokat. A mostani felemelés minden tétele a szegény embereket károsítaná. Védelmébe vette az elővásárlást, mert szerinte nem ez drágítja az élelmiszereket, hanem az, hogy nagy a kereslet és nincs megfelelő kínálat. Sokalja, hogy az államvasutak a vasuti közlevám beszédéséért évenként 10—11 ezer koronát kap. — Ezt városi tisztviselővel kellene ellátni.

Rimler Károly felvilágosította, hogy a vasuton érkező áruk közlevámját az egész országban a saját tisztviselőjével kezelteti az államvasut s mást nem enged oda.

A szabályrendeletet most levették a napirendről, kinyomatják, szétküldik s a jövő héten újból tárgyalja a szakbizottság.

A szőlőtelep értékesítéséről is a jövő ülésen tanácskozik a szakbizottság.

Abnormális időjárás.

Már tegnapi számunkban is megemlékeztünk röviden a kedvezőtlen hideg, esős időjárásról, mely nagy károkat okoz a vetésben megyszerte. Ma ismét igen abnormális és a terményekre módfelett káros természeti jelenségek hírére vesszük megyei tudósítóinktól.

Az egész megyében szakatlanul hideg idő-

Gyászkalapokat

gyorsan és olcsó árért lehet kapni, ugyintén állandó nagy választék van bécsi és párisi modellekben legdivatosabb neglüzse kalapokban, ernyőkben, harisnyák és keztükben Ugyanott kalapdiszítések és alakítások, valamint ernyők huzása és javítását elvállalja.

Ujhelyi Róza

női kalapüzletében Nagyvárad Rákóczi-ut. Telefon 130.

járás van. Több helyen fűteni kénytelenek a hivatalban. Az emberek télikabátokban járnak és sorra előkerülnek a téli ruhák.

A hűvös időn kívül a sok felhőszakadás-szerű hideg eső teljesen ledöntötte a gabonát s a szőlőben is nagy károkat okozott. A margitai járásban Lok, Dízser és Szunyogd községeken keresztül tegnap óriási égiháboru vonult keresztül. Valóságos felhőszakadás dühöngött. Azonkívül erős jégeső is esett, mely teljesen tönkre tette a szőlőtermést s természetesen a fejlődő tengeriben is óriási károkat okozott. A belényesi hegyekben Budurásza környékén tegnap éjszaka erős havazás volt. Budurásznán 20 cm. hó esett mely nagyon lenyomta a hőmérsékletet. B. hartüredről is havazás hírére vesszük, mit erős s hosszantartó jégeső előzött meg.

Az élesdi, beéli és tenkei járásból szintén hatalmas záporok és viharok vetették vissza a már amugyis silány termést. A földeken sok helyen felcsapott a talajvíz a sok esőzés következtében s több holdnyi terület áll víz alatt.

A vaskóhi járásban szintén igen alacsony alig két fok a hőmérséklet, ami visszatartja a fejlődésben a veteményeket és gabona félétet.

És így van ez az egész megyében, sőt nagy részében az országnak. A gazdák kétségbe vannak esve s már előre remegnek a silány terméstől s ha az idő rövid időn belül meg nem változik, úgy igen szomorú viszonyok következnek be.

UJDONSÁGOK.

Kérjük igen tisztelt vidéki olvasóinkat, hogy előfizetéseiket mielőbb megújítani sziveskedjenek, nehogy a lap szétküldésében e miatt akadály történjék

* **A kapucinusok provinciálisa Nagyváradon.** P. Csák Endre a kapucinusok tartományi főnöke, tegnap Nagyváradra érkezett, hol hivatalosan megvizsgálta az itteni rendház ügyeit s néhány látogatást tett a városban. A provinciális ma reggel utazik vissza Bécsbe.

* **Toronyzene Szent László népnán.** Az a meglepetés, amit a Szent László-ünnep vezetősége tervezett, most már biztosítva van s így megírhatjuk a dolgot, amely igazán kedves, szép meglepetés lesz Nagyvárad közönségének. Ugyanis Szent László napján este az ünnep méltó befejezésül toronyzene lesz a városi székház tornyából. Nagyváradon ez még teljesen új dolog. Budapesten a Mátyás-templom tornyából rendezett *Bogisich püspök* először 1900-ban a magyar kereszténység kilencszázados jubileuma alkalmából toronyzenét, melyet a közönség annyira megkedvelt, hogy azóta nagyobb ünnepek alkalmával többször megismételték. Esztergomban két évvel ezelőtt Szent István napján a bazilika tornyából rendeztek toronyzenét. Nagyváradon ez lesz az első, melyet a város alapítójának a szent királynak tiszteletére rendeznek. A zenekar fuvó hangszerekből fog állani és ősrégi magyar egyházi énekeket fog előadni, melyeket *Beleznay* Antal karmester fog betanítani. A szép terv megvalósításához a katonai parancsnokság készséggel átengedi a zenekarból a fuvó hangszereken játszó tagokat. Közbe-közbe fel-fel fog

hangzani a tárogató szivhez szóló bus éneke is. A toronyzene a városház dísztermében este 6 órakor tartandó előadás után, körülbelül 7 óra tájban fog kezdődni.

* **Uj hid Várad-Velenczén.** A Várad-Velence és Várad Olaszi között létesítendő hid építését és terveit a kereskedelmi miniszter jóváhagyta, akként, hogy az új vasbetonhid három nyílású legyen. Most már megkezdheti a város az építést, illetve meghirdetheti a pályázatot a munkákra.

* **Villamosvasut Szacsvay-utóán.** A kereskedelmi miniszter értesítette Nagyvárad városát, hogy a villamosvasut Szacsvay-utcai vonalának építését jóváhagyta, s az építési költségeket 294.000 koronában állapította meg. Ezen vonalon 4 kocsi fog közlekedni.

* **Főuri nász.** Örvendetes, kedves családi ünnepély lesz július hó 8-án a köztisztelőben álló báró *Gerliczy*-családban. Báró *Gerliczy* Ferencz cs. és kir. kamarás, főrendiházi tag, deszki nagybirtokos és neje, szül. *Fejérváry* Gizella bárónő, cs. és kir. palotahölgy fia, konstantinápolyi követségi attaché vezeti oltárhoz Párisban, a St. Philippe de Roule székesegyházban bájos aráját: *Stirbey* Erzsébet hercegnőt, herceg *Stirbey* Demeter és neje szül. nemes *Soyka* Alexandrine leányát.

* **Öngyilkos fiatal menyecske.** Berettyó ujtalusi tudósítónk írja, hogy Gáborján községben tegnap nagy megdöbbenést kellett egy fiatal, alig pár napos asszony öngyilkossága. *Faragó* Dávidnak 19 éves nagyon szép felesége valami csekélység miatt összeszólalkozott férjével. A fiatal asszony annyira szívére vette a dolgot, hogy elhatározta, hogy öngyilkos lesz, felment a padlásra s ott a ruhaszárító kötélre felakasztotta magát. Mire férje észrevette neje sötét tettét, az addig kiszenvedett.

* **Elhalasztott hangverseny.** A nemrég villámsújtott mezőtelegdi református templom újraépítési költségek fedezésére mozgalom indult meg Telegden, s hangverseny megtartását tűzték ki f. hó 20 ára. A kedvetlen időjárás miatt a vezetőség, mint értesülünk, 27-ére toltta ki a hangverseny megtartásának napját.

* **Körjegyzői székhely Felsődornán.** *Csontos* Antal terjei körjegyző székhelyét Felsődornára tette át az ott működő iparvállalat meghívására, hol csinos lakást ajánlott fel a jegyzőnek a társulat,

* **Magyar Bohémvilág.** Szerkeszti: Szerdahelyi Sándor. Írókról, újságírókról, színészekről, poétákról, zeneszerzőkről, festőkről, szobrászokról stb. Bér, Honti, Pogány, Sarkadi stb. rajzaival 8 korona helyett csak 3 korona a Benkő antiquariumban.

* **Hegyi üdülőhely Nagyváradon.** A nagyvárad közönség bár nem szűkölködik a nyári helyiségekben, mégis örömmel üdvözlí az ismert *Karger* féle vendéglő kerthelyiségeinek megnyitását. Uj a bérlő is és ezuttal szakember *Lobermayer* Ferenc áll az üzlet élén. Aki ismeri ezt a maga nemében páratlanul gyönyörű kerthelyiséget a hegy tövében, hol a legforróbb nyárban is hűs a levegő annak felesleges dicsérni, aki pedig nem látta látogassa meg egyszer és állandó vendége lesz a vendéglőnek.

* **A Püspökfürdőben az uszoda megnyitott** s egész nap a közönség rendelkezésére áll. A többi gyógyfürdők szintén átadattak a közönség használatára. Állandó kiváló fürdőzene

* **Az Európa-szállodában** minden délután 4 órától zene, melyet *Ponta Kálmán* jó szolista kitűnő zenekara szolgáltat. Ugyanott

elsőrangú mozgólénykép előadás van minden este, belépődij nélkül. mai műsor a következő: Classport játékok. *Nick Cartel* történet. Sas karmai között. Róma égése. Szélviharban. Krisztus és a bűnös nő. Minden kornak vannak bajai.

* **Megszűnt a drágaság.** Nagy a panasz városszerte, hogy nagy a drágaság, kevés a jövedelem. És mégis, hogy van az, hogy a hölgyek drága ruhákban, az urak panamakalapban, a gyermekek finom cipőkben járnak? A válasz nyit titok — erről beszél Nagyvárad és Biharmegye apraja és nagyja. *Cziller* Imre nagyáruházában minden divatos, finom és olcsó.

* **Tündérváros Nagyváradon.** Mert csakugyan tündérvárosnak lehet nevezni *Paizs Béla* vendéglős kertjét, — a melyet a *Világközepéhez* címez és a Bethlen utcában van. Vannak ott gyönyörű szőlőlugasok — családok és magán társaságok részére — téli és nyári kuglizó, rossz idő esetén fényes fedett helyiség.

* **Nemzeti kert.** *Kecskeméthy* István kert-utcai *Nemzeti-szálloda* kerthelyiségében minden este belépődij nélkül mozgólénykép előadás tartatik. A mai műsor a következő: A marokói szerelme. A tanuló csínyei. Az ember hét életfoka. A zenész álma. Utazás a csillagokhoz. A cselédék gyöngye. Szemtelen bolha. A tyuk aranytojásai.

A Tiszántúl naptára.

Az új negyedév kezdetén ismét kopogtatunk a közönség, a keresztény magyar családok ajtaján.

A keresztény, független Magyarország lobogója alá hívjuk Biharmegye és Nagyvárad s a várad egyházmegye közönségét. Erős keresztény közvéleményt erős keresztény sajtó nélkül képzelnünk sem lehet; hogy milyen erősek vagyunk, annak a sajtónk a fokmérője.

Magunkat erősítjük, ha sajtónkat támogatjuk.

A keresztény magyar állam megerősítéséért emelünk tehát szót, mikor kérjük a Tiszántúl támogatását, szóval és tettel. Inkább tettel, mint szóval; mert az újság csak akkor életképes, ha előfizetői a legbuzgóbb munkatársai, terjesztői. Baráti, ismerős körökben ezer és ezer alkalom nyílik rá.

Mindazok az előfizetők, a kik az előfizetési díjakat pontosan beküldik, újévkor díj-talanul megkapják a

Tiszántúl naptárát.

Uj előfizetőink is, a kik július 1-től előfizetnek és hátralékban nem maradnak, megkapják a díszesen kiállított naptárt.

Lapunk előfizetési árai az újság homlokán olvashatók.

SZINHÁZ.

A nyári színház megnyitása.

Ma este ismét megkezdődik a Szigligeti-színház tagjainak működése a nyári szinkörben. Három heti vakáció után megfrissült erővel kezdik szereplésüket.

Ma este a társulat idei diadaldarabja, a *Tatárjárás* kerül színre a régi szereposztással, a heti műsor a következő:

Szombat: *Tatárjárás.*

Vasárnap: d. u. *Peleskei nótárius*, este: *Erdészleány.*

Hétlő: *Vig özvegy.* (Szoyer Ilonka első vendégfellépte.)

Kedd: Hoffmann meséi. (Szozer Ilonka második fellépte.)

Szerda: Hivatalnok urak.

Csütörtök: Böregér. (Szozer Ilonka harmadik fellépte.)

Péntek: Faust. (Szozer Ilonka bucsufellépte.)

TÁVIRATOK.

Vilmos és a cár találkozása.

Reval, június 18. Értesülésünk szerint Vilmos császár tegnapelőtt együtt ebédelt a cárral s az ebéd alatt kölcsönös pohárköszöntőt mondott a két uralkodó népek barátságos viszonyairól, miről biztosították egymást. Kellemetlen dolog történt a tengeren az uralkodók fogadásakor. Az orosz flotta rá lőtt egy Valburg nevű angol hajóra s a gépészt halálosan megsebezte s a hajóban is jelentékeny kárt okozott. Négy táviratunk számol be az esetről, melyek, mint félreértést tüntetik fel a dolgot.

Óriási tüzek az orosz fővárosban.

Pétervár, június 18. A legutóbbi három napon néhány külvárosi áruraktárban keletkezett tűz következtében több millió rubelnyi áru megsemmisült.

A krétai kérdés.

London, június 18. Mint a Reuter-ügynökségnek Caneából jelentik, hogy ott ma hivatalos proklamációt tettek közzé, amelyben kéri a lakosságot, legyen nyugodt és bizon a védőhatalmakban, hogy a krétai kérdés megoldást fog nyerni.

Berlin, június 18. Konstantinápolyból jelentik: A török flotta ma utnak indult Smyrnába és valószínűleg mytilenei kikötőben is meg fog jelenni. Hire jár, hogy a huszonkét hajóra felszaporodó flotta parancsnokának lepecsételt utasítása van, mely szerint a krétai vizeken kell cirkálnia.

Igazságszolgáltatás.

Botrány egy törvényszéki tárgyaláson.

A kereskedelmi miniszter múlt évi december 4-ikén rendeletet adott ki, amelyben az államvasutak alkalmazottainak elbocsátás terhével megtiltotta, hogy szociáldemokrata párt tagjai legyenek. Dr. Landler Jenő budapesti ügyvéd a következő napon »Törvényen kívüli állapot» címen cikket írt a »Népszavá»-ba és ebben azt bizonyította, hogy a rendelet törvényellenes, mert a vasutasokat politikai jogaik gyakorlásában gátolja meg. A kir. ügyészség izgatás címén inkriminálta a cikket s tegnap tárgyalás alá került az ügy.

A tárgyaláson Zsitvay Leó elnökölt. A vádat dr. Balás Elemér ügyész képviseli, a vádlottat dr. Bródy Ernő védi.

Dr. Landler Jenő elmondja az általános kérdésekre, hogy nem érzi magát bűnösnek. A cikket ő írta és vállalja a felelősséget. A »Népszavá»-nak külmunkatársa, honoráriumot azonban nem kap a cikkeiért.

Az elnök: Miért írta meg a cikket?

A vádlott: Közérdekből. A szóbanforgó

rendelet ellenkezik a törvénnyel s ezért jogi szempontból kritizáltam.

— Ez nem volna baj, de ön egyenesen felhívta a vasutasokat, hogy tagadják meg az engedelmességet. Ez már túllépi a jogos kritika határát!

— Ez igaz; én azonban senkit sem hívtam föl büntetendő cselekmény elkövetésére, csupán megmagyaráztam, hogy törvénytelen rendeletnek senki sem tartozik engedelmeskedni s ha az engedetlen baj érné, például elbocsátásnak állásából, érvényesítheti magánjogi igényeit.

Önök tulajdonképpen mi kifogása van a rendelet ellen?

— A rendelet megparancsolja, hogy vasutas sem a szociáldemokrata pártnak, sem valamely szervezetének tagja nem lehet és hogy a vasutasok szabad szervezetébe nem léphet be. A cikkben csupán az első rész ellen irtam, mivel azt koncedálom, hogy a miniszter megtilthatja a vasutasainak a szabad szervezetbe való belépést, a szociáldemokrata párt azonban politikai párt és így törvényadta joga bárkinek hogy odatartozzék, ha akar.

— A szociáldemokrata-párt tisztán politikai párt?

— Igen?

Az elnök azután a cikk egyes részeire vonatkozólag intézett kérdést a vádlotthoz, akinek a kihallgatása után áttértek a pörbeszédre.

Balázs Elemér ügyész vádbeszédében erősen támadta a Népszava irányát s azt — gyalázatosnak — nevezte. A tárgyaláson jelen volt a hallgatóság között Varga József ügyész és Faragó Dezső a Népszava szerkesztője is. Az ügyész beszéde közben Varga József többször börtönt, mire Faragó gunyosan jegyezte meg:

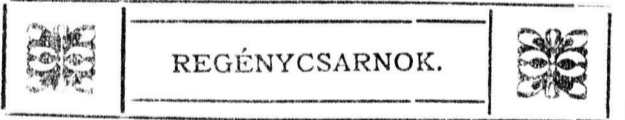
— Micsoda állatkertje van az Istennek — miközben Vargára nézett. Erre szóváltás támadt közöttük, mire Faragó felugrott s szembe köpte Varga Józsefet.

Nagy tumultus keletkezett a legnagyobb részt szocialista hallgatóság között, kik természetesen Faragó Dezsőnek adtak igazat.

— Jól tette, jól tette!

Kiabált a tömeg, úgy hogy az elnök kénytelen volt a termet kiüríteni.

— Az ügyész intézkedett a büntető eljárás megítétele ügyében, Farago Dezső ellen. A vádlottat felmentette a törvényszék.

FALUSI TÖRTÉNET.

VIG REGÉNY.

Írta: Faragó Béla.

(Folytatás.)

55

Mondásának értékére büszke is volt, mert kedves asszonynénje nem mondta reá: kovász nélkül való beszéd.

A plébános is jelen volt mikor a »Dicsőfelde» című lapban közösen nézték Móni bácsi arcképét, mint a magyar Kongó bizottság elnökéét.

Ki-ki hozzá szólt, jól van e találva, vagy rosszul? Egyik a bajusz, másik a kardmarkolat ellen tett kifogást. Stanczi néni könyezve bírálta, hogy az inggallér rosszul van kikeményítve, hiába a pesti mosónék csak rontani tudják az inget, majd úgy, meg amúgy megmutatná ő, ha a teknője mellé állítaná, vagy maradna a kezén köröm, vagy nem.

Nézte, nézte a képet, azután sirva fakadt, hogy ki van fordítva szegény Móni nemcsak a formájából, de a józan eszéből is.

A plébános elkezdte vigasztalni.

De minő vigasztalás volt ez?

Ha kálomista pap lett volna, úgy bizonyára a tekintetes asszony azt hiszi, hogy a főtisztelendő ur ekleziát követett el vele az ura helyett, mert a plébános beszéde folytán mindenünnen rá volt Móni bácsira terítve a vizes pokrócz.

— Ilyen a világ kedves tekintetes asszony. Itt mi a falun egyszerű emberek vagyunk, egyszerű erkölcsökkel, ez a jó falusi levegő nem okoz nekünk főfájást, nem szédít el, nem zavarja meg eszünk járását. A mint kimegyünk határunkból, elhagy az áldásos gondolkodás és az irigység érzete ural és olyan törekvésekre fordít, melyek a józan ész létezését teszik kétségessé.

— Ne menjünk túl a nyelvédi kőkereszt-nél, nem vágyunk semmire, töbnel legalább nem annál, a mi vágyakat atyáinktól örököltünk, a mi itt születik, itt hal meg, kísér, epezt, boldogit, a bölcsoöl a sirig. Jaj annak, ki ezzel meg nem elégszik, s reményeit erejéhez mérni nem tudja. borzasztóbb ez a gyermekkirály sorsánál. Parázs Emánuel a nagyzás hóbortjait élete végére hagyta, eltévedett juh a nyájból, el kell érte mennem s mint a hogy Imre király tette lázadó öcscsével, saját táborában elfogni és haza vezetni.

A postás egy levelet hozott. Barnabás levélét, mit Stanczi néni mohó vágygyal bontott fel és átadta elolvasni a plébánosnak.

A lelkész a következőket olvasá:

— »Kedves asszonynéném!»

»Itt vagyok Budapesten, hogy megtudjam a nyelvédi Argonauták sorsát, kik elindultak az arany gyapjút keresni. E kalandos vállalatnak az oka én vagyok, az én kőanyelműségem keltette fel hugom ábrándjait. Vajha jóvá tehetném, Szeret mieink a holdkorosságból másként nem ébrednek fel, mintha elesnek, ha bátyám megtudja, hogy szédélgők kezébe jutott. Ilonára nézve már meghalt a herceg, csak szinpadí ábrándjai élnek. A herceg nem egészen halt meg, mert némileg él bennem. Nem szükséges nagyon kutatónak lennem, hogy észrevegym kedves hugom naponkint erősödő vonzalmát. Szemei sokat nyugosznak rajtam, s igyekezik magát véleményemhez nevelni. Anasztáziával, volt nőmmel, a halhatatlanság szerencsétlen ügynökével a ki bátyámat a halhatatlansági törekvésekkel elszédítette, a válást nem csak elhatároztuk, de meg is kezdtük. Milyen regény az kedves néném a mit mi gondoltunk ki, hogy egymástól megszabaduljunk... Engedje meg leírni, hiszen levelem inkább egy napló töredék, mint levél. Szigorú erkölcsiének bajosan fog tetszeni az az eljárás, melylyel békóimat leráztam, de meg kellett tennem mindnyájunk érdekében. Pénzért fogadtam tanut, ki megesküdött szegény Anasztázia hűtlenségére, pénzért bérletem azt, ki hitet tett az én durva bánásmódomra. Nem sokára szét lesz tépve a láncz s a meggondolatlanul kötött viszonyból nem marad más mint egy fájó emlék, mit jövő boldogságomnak kell kitörölni. Ezután kezdődik a nehéz munka, az ébresztés munkája.

(Folyt. köv.)

Dr. VUOSKICS GYULA.

NYILTTÉR.

Kérdezzük meg a háziorvost!

KRONDORFI pezsgőhöz, borhoz
SAVANYÚVIZ legjobb ital!
NYÁLHAOLDÓ ÉS HUGYHAJTÓ GYÓGYITAL

tüdő, légző-szervek, gyomor, kohogás, rekedtségnel orvosilag ajánlva.

Apró hirdetések

Minden szó 4 fillér. Vastagabb betűből 8 fillér.
A legkisebb hirdetés 40 fillér.

Apró hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban: Szilágyi
— Dezső-utca 5. sz. alatt. Telefon szám 263. —

Kepes Elek

orvosi kötszerész és keztyűs, Nagyvárad, Sas-szál loda. (Passage.) Készíték saját műhelyemben a legkomplikáltabb sérvekre kitűnő sérvkötőket továbbá haskötőket, gummi harisnyákat, egyenes tartókat, betegápolási cikkeket és minden e szakmába vágó munkáit a legjutányosabb árban, jótállás mellett. — Szarvasbőr-lepedőket és vánkocokot, valamint mindennemű másféle szarvasbőr-munkákat is készítek a legjobb kivitelben. Kesztyű tisztítást és mindennemű javítást is felvállalok. Nők és férfiak részére külön próba-terem.

Nyaralásra

alkalmas szép fekvésű szőlő szép természettel, jó lakással,

közel a városhoz eladó. Értekezhetni Körös-u. 43.

Bártfai cukrász.

Fő-u, Gerlicsi-ház. május 1-től kitűnő fagyaltot és jeges kávét készít naponta változatosan. Ugyan ott tisztán és tea vajból készült tészták és torták kaphatók darabonként 8 fillér Minden e szakba vágó megrendelést a legjutányosabban fogadok el.

Házassulandók

figyelmébe!

Vas- és rézbutor, matracok, sodronybetétek, divánok, falitükrök, képek, szentképek, ablakredőnyök előnyösen beszerezhetők Fried és Társánál Nagyteleki-utca 16.

Tisztelettel hozom a nagyérdemű helybeli és vidéki közönség becses tudomására, hogy

Nagyváradon, a Rákóczi-ut 3. sz. a.

Weinstock-féle óra, látszer és
:: fényképező cikkek üzletet ::

átvettem, melyben ezen áruk nagy választékát raktáron tartom és azokat jótállás mellett pontosan javítom. Főtörekvésem, hogy a mélyen tisztelt közönség bizalmát kiérdemeljem, miért is becses partfogást kérve vagyok mély tisztelettel

P E T R I Á R P Á D

órásmeister, látszerész és műszerész.
«KODAK» gépek és filmek kizárólagos raktára Nagyvárad és Bihar-megye részére. ::

Csak a hölgyeket érdekli,

hogy hosszú éveken külföldön voltam és tanulmányutam befejezte után

Nagyváradon,

Arany János-utca 2. szám

alatt női ruhaszalont nyitottam.

Készítek modern princess-ruhákat, angol kosztümöket, izléses toalettek, stb. stb.

Kitűnő kifogástalan szabás.

Rendkívül olcsó árak.

:: Egyetlen kísérlet meggyőz mindenkit. ::

A hölgyközönség pártfogását kéri kiváló tisztelettel

Heller Jakab.

«Félreértések

elkerülendők.»

Gyöngyvérág Fantasie.

Csodálatosan természetes virágillat, melynek parányi érintése által teherneműn, keztyűn, levélpapíron, ruhabélésen, haj vagy kézen, mivel szeszmentesen készül, elragadó finomságával kiváló tartósan használható, pecsétet nem hagy, csinos toronyalakú fadobozban

3 koronáért kizárólag

BERGER SÁNDOR

«Savoly» illatszertárában

Nagyvárad, Bémer-tér kapható.

Postai szétküldés naponta utánvétellel.

Telefon 667.

Telefon 667.

Értesítés.

Tisztelettel értesítjük jó ismerőseinket, barátainkat és a t. közönséget, hogy a Torna-u. és Nagypiac-tér sarkán levő

Temesvári sörcsarnok éttermét

f. évi június hó elsején, ujjonnan átalakítva átvettük.

Többféle hegyiborok. Dalmáciai édes vörös bor. Kitűnő frissen csapolt sör. Kifogástalan házi konyha,

A nagyérdemű közönség pártfogását kéri, kiváló tisztelettel:

Lökösházy László és Lökösházy Béla
vendéglősök.

Női kiszolgálás!

Reggelig nyitva!

Abonánsok felvételnek!

Kecskeméthy István

étterme, sörcsarnoka, kávéháza, legszebb kerthelyisége **NAGYVÁRAD, KERT-UTCA.**

Naponta frissen csapolt sör, saját termésű
:: tisztán kezelt hegyi borok ::

Társas ebédek, vacsorák, vagy lakomák étlap szerint, vagy megállapított árak mellett elfogadtatnak. ::

Abonensek elfogadtatnak mérsékelt árak mellett ::

Egyben van szerencsém a vidéki utazó közönség szives figyelmét felhívni, hogy vendég szobáimat ujjonnan berendeztem és tisztántartására különös gondot fordítok. Ugyszintén a szállóhely olcsó ár mellett szives rendelkezésre áll.

Hol szórakozunk esténkint? csak is a NEMZETI SZALLODA hűvös és kellemes kerthelyiségében, hol minden este mozgófénykép előadások tartatnak cigány zene mellett. Minden második nap teljesen új műsor.

Számos látogatást kér tisztelettel

KECSKEMÉTHY ISTVÁN

a Nemzeti Szálloda bérlője.

Közgazdasági Bank Részv.-társ.

Nagyvárad, Teleky-utca 10 szám.

Telefon 742 sz. Postatakarékpénztár 20161 sz

Betétek után tiszta

5%

kamatot fizet.

EURÓPA

nagyszálloda

Nagyvárad, Rákóczi-ut.

Tulajdonos: Fülöp István.

Szigorúan szolid családi mulatóhely. Nagyvárad legszebb — vadregényes kertje a hegy tövében. Minden este elsőrangú mozgófénykép előadás. Kizárólag saját szüretelésű borok. Frissen csapolt kőbányai sör. Esténként cigány zene. Kifogástalan magyar konyha. Polgári árak. ::

Félix gyógyfürdő.

■ Téli és nyári gyógyhely Nagyvárad mellett. ■

Európa leggazdagabb forró kénes hőforrás, víz hőfoka 50° Celsius. Gyógyjavallat fürdő alakjában, csusz (reuma) és köszvény ellen. Női betegségeknel, idült méh és petefészek gyulladások, méh-burut, medencebeli sejtiszövetlob és izzadmányoknál. Ivógyógymód alakjában, idült gyomorbántalmaknál, makacs székrekedésnél, máj és epehólyag betegségeknel, sárgaság és epeköveknel, meglepő gyógyhatás. Tükör, kád, mór, szénsav és **Izszap** fürdők.

1908 évben 8600 állandó fürdővendég.

Állandó fürdőorvos, állandó gyógytár, 250 kényelmes lakó szoba, kitűnő vendéglők, jutányos étlap árak, állandó elsőrendű cigány zene, vasárnaponként katonazene, tennis pálya, gondozott sétautak 200 holdas park. Május 1-től 16 vonat közlekedik naponta. Posta, távirtda, interurban telefon.

Curtaxe és zenedij nincs! — Prospektust küld az igazgatóság!

FORMENTHOL

Kéz- és lábizzadás ellen

a legjobb szer

Hűsít!

Szagtalanít!

Ára 80 fillér.

Kapható az »ARANYASAS« gyógyszertárban
Nagyvárad, Szent László-tér.

UJ! UJ! UJ!

SPRINGER és JANOWSKY

mindennemű diszitó és butorra való
:: paszmányok készítői ::

Fővárosi izlés! Olcsó árak!

Modern munka!

!! Költségvetések díjtalanul! !!

Nagyvárad, Teleky-utca 11. sz.

MAGYAR BANK

Részvénytársaság NAGYVÁRADON Fekete-Sas palota.

A L A P T Ő K E

1,000.000 korona

Elfogad betéteket,
Előleget ad értékpapírokra,
Elfogad letéteket őrzésre,
Leszámitol váltókat.

Törlesztéses (amortisatiós)
: jelzálogkölesönöket :
engedélyez házakra és vidéki birtokokra.

A Nagyváradai Hitelbank Részvény-
társaság

Üzlet helyiségét

1909. május hó 5-én a Szent László-
tér és Zöldfa-utca sarkán levő Deutsch
K. I.-féle ház emeleti helyiségébe he-
lyezte át.

Bejárat a Zöldfa-utcai részen.

Hirdetések

felvételnek

a kiadóhivatalban.

BARTA IMRE

SZOBAFESTŐ ÉS MÁZOLÓ
NAGYVÁRAD, Szilágyi Dezső-u. 29.

ELVÁLLAL: Szobafestést,
mázolást, tapétázást és min-
den e szakmába vágó mun-
kát olyan árban, melyért
□ senki el nem készíti. □

KITŰNŐ AJÁNLATOK!!

A 4 százalékos korona járadék
június 1-én esedékes szelvényeit

már május 20-tól kezdő-
:: döleg költségmentesen ::

váltja be a

*Biharmegyei kereske-
delmi ipar- és termény-
hitelbank.*

Kalap virágok

a legfinomabb kivitelben, valódi
francia rózsák a legszebb színek-
ben, valamint präparált pálmák,
disznóvénnyek és menyasszonyi
koszorúk mélyen leszállított
árban kaphatók Kapucinus-
utca 5. sz. alatt. Régi virá-
gok festését és frissítését jutá-
nyos áron eszközli: REICH
:: IRMA, művirágkészítő. ::